

BAROK NA SLOVENSKEM (1672 -1768)

- Izumetničen slog (načičkan), predstavlja polno vsega
- poudarjal nasprotje med telesnostjo in duhovnostjo, zemeljskim in nezemeljskim, večnostjo in minljivostjo, razumom in čustvom.
- Bogata retorika, besedilna sporočila so zelo slikovita, veliko primerov (eksempli), prispodob / alegorije, latinski citati, okrasni pridevki.
- Zopet je rimo-katoliška cerkev, kot nekakšna zmaga nad protestantsko. Pisci so predvsem katoliški duhovniki – Janez Svetokriški, oče Rogerij, oče Romuald – Škofjeloški pasijon, verske igre, cerkvene pesmi, molitve.
- Literarne zvrsti: pridiga
- **JANEZ SVETOKRIŠKI**
 - 1647 – 1714
 - Pravo ime: Tobya Lionelli
 - Deloval v Višavi, znan je po zbirki njegovih pesmi: Zbirka pridig (v 5ih zvezkih) – lat: Sacrum Promptuarium . Pomembne so bile zaradi načina pisanja, bogatega sloga in zaradi njemu značilne prvine. Snov za pridiganje je jemal iz vsakdanjega življenja, zelo razgleden.
 - Sveti priročnik = Sacrum Promptuarium
 - Leta 11697 izide pridiga Na noviga lejta dan – nagovori plemstvo, duhovnike, zakonce, mladino; nek nauk ponazori z eksemplom.

J. Svetokriški: Na noviga lejta dan:

- vsebina:

Nagovor zakoncem (Pridiga)

Odlomek v berilu je sestavljen iz treh zgodb. Prva govori o ženinu in nevesti iz Rima: ženin pošlje nevesti robček s podobo rimske cesarice Livije (mož Avgust) in napisom: »Taka bodi« torej naj bo strpna in mu zvesta, kot je bila Livija svojemu možu. Nevesta je razumela sporočilo in tudi sama izvezla robček s Sokratovo podobo in napisom: »Tudi ti bodi tak.«, tudi Sokrat je bil namreč pokoren svoji ženi (Ksantipa), ki ga je včasih pretepla. Svetokriški poziva zakonce, naj se ravnajo po tem paru iz Rima.

Druga zgodba govori o ženi, ki je hotela vedno imeti zadnjo besedo: mož je za večerjo prinesel ptice, za katere je žena trdila, da so kosi. Sprla sta se in mož je ženo pretepel. Naslednje leto istega dne žena moža spomni na lanskoletni pripetljaj in znova se spreta. Prisoten je tudi prodajalec. Ko izve za vzrok prepira, se o tem posvetuje s svojo ženo. Tudi onadva se spreta in kmalu celo mesto. Ženske so dale prav ženi, moški možu. Svetokriški se spet sklicuje na Livijo in njeno ravnanje.

Tretja zgodba pa govori o moški nesposobnosti: žena je morala po opravkih, možu pa je zaupala piščeta. Moža je na straži premagal spanec, jastreb pa mu je medtem ukradel piščice. Ko se je žena vrnila, je opazila, da eno piščice manjka in moža zaradi nepazljivosti pretepla. Naslednji dan je moral mož spet paziti perjad, žena pa mu je še naročila, naj pusti pri miru lonc »strup«, v katerem je bil v resnici med. Mož je piščeta zvezal skupaj, da jih ne bi odnesel jastreb, ker pa se je to zgodilo, je v strahu pred ženo pojedel ves »strup«. Žena je obupana spoznala, da si je zastonj razbijati glavo, če mož ni za nobeno rabo. Pridigar se vrne k uvodni zgodbi in roti žene, naj se zgledujejo po Liviji, moški pa naj se ravnajo po Sokratu.

- Faconetl = robček
- Osrednja metafora je faconetl

- Nagovor: Zdaj pa vam zakoncem!
- Vzklici
- Humor s katerim poizkuša pritegniti poslušalce

Pridiga mladim (Pridiga)

V odlomku govori, da moramo mladi poslušati svoje starše. Primer je Jezus, ki je svojo mater tolažil, ker je ta vedela, da bo križan in da bo trpel. Drugi primer pa so miši. Stara mama je naročila mladim miškam, da ko je ne bo, naj ne hodijo iz gnezda, ker jih bo mačka raztrgala. Ko pa je mama odšla jih je mačka začela ljubeznivo gledati in jih klicati, miške so odšle ven in mačka jih je raztrgala. Ko pa je stara miš prišla domov in videla, le eno samo miš, ki jo je ubogala si je rekla, da je njih škoda, zakaj pa je niso ubogale.

- Pridiga: polliterarna zvsrt / pol umetniška, ker ima umetniške značilnosti, praktični namen poučevanja.

→ JANEZ VAJKARD VALVASOR

- Rojen v Ljubljani, umrl v Krškem
- Živel v gradu Bogenšperk

J. V. Valvasor: Slava vojvodine Kranjske

- Predstavitev Kranjske iz več kotov: etnološki, geografski, zgodovinski ...
- Obsega 15 knjig, ki so vezane v 4 knjige.
- Slava vojvodine Kranjske je v nemščini

O čarovnicah

Besedilo govori, kako je dežela očiščena čarovnic, le na območju Snežnika, Loža, Cerknice in Planine ni očiščeno. Ko ujamejo oz. najdejo čarovnico jo dajo na grmado, to naj bi čarovnice strašilo in zato se skrivajo v gozdu, tako kot ostala mrčes. Velikokrat so jih postavili na vroč stol, vendar so menili, da tako čarovništvo ne gre popolnoma ven. Čarovništvo naj bi se izganjalo z ognjem. Valvasor pove tudi, da se v deželi kranjski najdejo ljudje, ki jim prerokujejo, vendar če bi jih oblast ujela, bi jih dala preiskati in kasneje kaznovati.

Povodna pošast in lahkomiselno dekle

Enaka zgodba kot Urške in povodnega moža (Prešeren tukaj črpal ideje)